

Uppföljning av miljö- och klimatprogrammets gröna indikatorer för år 2023

Gröna indikatorer – summering av de gröna indikatorerna

1. **Utsläpp växthusgaser i ton per invånare** (dataserie april 2024)

Utsläpp av växthusgaser har minskat i kommunen och låg 2022 på 1,05 ton per invånare vilket motsvarar en minskning med 8,4 % jämfört med föregående år. Utsläppsstatistiken sammanställs på nationell nivå av RUS och SMHI och släpar efter med ett år. Notera att indikatorn inte redovisar utsläpp från konsumtion av varor som producerats utanför kommungränsen, utrikes flygresor samt elproduktion. På nationell nivå uppskattas konsumtionsbaserade utsläppen vara drygt 8 ton per invånare.

2. **Körsträcka med bil** (mil per invånare)

Körsträcka med bil per kommuninvånare ligger på 702 mil vilket är en ökning med 2,9 % jämfört med år 2022. Körsträckan per invånare är därmed tillbaka på nivåer som förekom innan pandemin. En återgång till att fler åter arbetar på sina arbetsplatser, hög andel fritidsresor samt utmaningar i kollektivtrafiken kan vara bidragande orsaker till att fler väljer bilen.

3. **Andel nyregistrerade fossilbränsleoberoende fordon i det geografiska området**

Förra året var 81 % av de nyregistrerade fordonen fossilbränsleoberoende. Elbilar var dominerande och endast ett fåtal gasbilar och etanolbilar nyregistrerades. En ny trend är att rena elbilar dominerar, två tredjedelar var rena elbilar och en tredjedel ladd-hybrider. Danderyds Kommun ligger i topp i Sverige när det gäller elbilar med 7,9 % av fordonsflottan.

4. **Andel boende med luftkvalitet som överskrider miljökvalitetsmål för luft**

Luftkvalitetsberäkningar från 2020¹ visar att 0,097 % av boende i Danderyd är exponerade för halter över miljökvalitetsmålet för partiklar (PM10) där målvärdet är 15 mikrogram per kubikmeter (medelårsvärde). Detta är en kraftig minskning från luftkvalitetskartläggning från 2017 som visade att 1,8 % av boende var exponerade över miljökvalitetsmålet. En möjlig orsak är minskad trafik under pandemiåret 2020. Regionala mätningar görs cirka vart femte år. Danderyds kommun utför däremot egna luftkvalitetsmätningar² med en permanent mätstation vid Danderyds gymnasium samt en mobil enhet.

¹ Svealands luftvårdsförbund (SLB) 2020, www.slb.nu/slbanalys/luftforeningskartor/

² Aktuell luftkvalitet i Danderyds kommun danderydluft.se/hem

5. Antalet cykelpassager vid Stocksundsbron

Många väljer cykeln som transportmedel, vilket tydligt syns vid kommunens cykelräknare. Under 2013 registrerades att 459 114 cyklister passerade Stocksundet, sedan dess har antalet cyklister ökat och förra året passerade 605 091 cyklister. Det är dock en minskning med drygt 5,7 % från föregående år. Vädret har en stark påverkan på antal registrerade cyklister, en tidig eller kall vinter kan ha en betydande påverkan.

6. Andel fossilenergi av den totala energianvändningen i kommunens verksamhet

(byggnader och fordon)

Fossilbränsleandelen av energianvändningen för kommunens verksamhet avseende byggnader och transporter var 3 % år 2023 vilket är en försämring jämfört med föregående år som var 2,2 %. Det beror främst på ökning av inköpt fossilbränsle till kommunens fordon samt att diesel har köpts in till arbetsfordon för driften av idrottsplatser då det har varit kostsamt att köpa in HVO100.

7. Andel skyddad natur (av total landareal)

Cirka 313 hektar vilket motsvarar 11,9 % av kommunens landareal, är nu skyddad natur. Detta sedan Rinkebyskogen blev inrättat som naturreservat. Nivån motsvarar genomsnittet i Sveriges kommuner.

8. Förändring av antalet uppmätta arter vid drygt 60 mätplatser i kommunen

Det löpande medelvärdet av antalet räknade arter visar en positiv trend, + 2,1 % jämfört med basåren 2014–2016. Mätningar av varje art görs i treårsintervaller. 2018 fåglar, 2019 dagfjärilar, 2020 växter, osv. Medelvärde används eftersom variationer förekommer under helt naturliga förhållanden. Vid 2023 års räkning gav 3810 växter av 202 arter, vilket är lägre än föregående inventering 2020 där 4500 växter och 217 arter noterades. Förklaring till detta kan dels vara den torra inledningen på sommaren vilket påverkade växtligheten negativt. En annan orsak kan även vara att ca 10 % av mätpunkterna har blivit påverkade av negativ mänsklig aktivitet av olika slag, vilket minskat förutsättningar för varierad växtlighet.

9. Andel kustnära vatten som uppfyller EU:s vattendirektiv

Inget av kommunens fyra ytvattenförekomster klarar miljö kvalitetsnormerna enligt EU:s vattendirektiv. Rösjön, uppnår "god ekologisk status". Edsviken samt Lilla och Stora Värtan har tilldelats "otillfredsställande" eller "måttlig" ekologisk status och har övergödningsproblematik. Danderyds ytvattenförekomster har tilldelats "ej god kemisk status". Halterna av kvicksilver (Hg) och polybromerade difenyletrar (PBDE) överskrider i Sveriges samtliga vattenförekomster till följd av atmosfärisk deposition. Dock har alla vattenförekomster i Danderyd ytterligare 1–5 ämnen som överskrider önskvärda nivåer.

10. Andel vattenprover vid badplatser med tjänlig kvalitet utan anmärkningar

Under sommaren år 2023 gjordes 31 provtagningar. Vid ett tillfälle visade resultatet att badvattnet var otjänligt vilket gav ett resultat på att 97 % av vattenproverna vid badplatser hade tjänlig kvalitet utan anmärkningar. Det är helt normalt att det förekommer vattenprover med otjänlig kvalitet då och då. Det kan exempelvis bero på fekalier från fåglar eller markavrinning efter regn. Vid efterföljande provtagning var bakteriehalten på en normal nivå.

11. Antal påstigningar på kollektivtrafik i kommunen

Danderyd hade 41 800 påstigande i kollektivtrafiken år 2022 under en genomsnittlig vintervardag. Detta är en ökning med 12,4 % jämfört med år 2021. Resandet ligger dock alltså på 28 % lägre nivå än år 2019, dvs innan pandemin.

12. Antal publika ladduttag

Under 2023 fanns det 216 publika ladduttag, varav 24 uttag för snabbbladdning av fordon. Det är en ökning med 36 % från förra året. Under 2022 blev det möjligt för externa aktörer att anmäla intresse för att installera ladduttag på kommunens mark och 20 ladduttag driftsattes på fyra platser av externa aktörer år 2023.

13 (a) Mängd kommunalt avfall insamlat ämnat för materialåtervinning (kg per invånare)³

År 2023 samlades 92 kg in per person i Danderyds kommun. Detta är en minskning med 13 kg per person jämfört med föregående år.

Indikator omfattar avfall under kommunalt ansvar, exklusive slam från enskilda avlopp och fettavskiljare⁴. Indikatorn anger inte den faktiska mängden som verkligen materialåtervinns, utan det som visas är insamlad mängd. En minskning av mängderna bör därför ses som något positivt. De flesta fraktioner ovan har gått ned, till exempel gäller det returpapper som visar en kraftig minskning men även exempelvis elavfall, batterier, metall och gips.

13. (b) Andel kommunalt avfall insamlat för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling

Andelen minskade 2023 jämfört med föregående år och ligger nu på 42 %. Denna indikator omfattar samma fraktioner som 13 a samt därtill även mat- och trädgårdsavfall till biologisk återvinning. Liksom ovan är det generellt positivt om avfallsmängderna går ned. När det kommer till matavfall så ökade mängderna under 2023.

14. Andel inköpta ekologiska livsmedel i organisationen

Andelen inköp av ekologiska livsmedel i organisationen ligger kvar på 28 % vilket är motsvarande nivå som för år 2022. Att andelen ekologiska inköp fortfarande är på en lägre nivå beror på fortsatt höga livsmedelspriser. Mer konventionella livsmedel köps in i stället för ekologiskt för att kompensera för de ökade kostnaderna.

15. Andel förskolor och skolor som är med i Grön Flagg

Danderyds kommun har tre grundskolor och fyra förskolor registrerade hos Håll Sverige Rent som administrerar Grön Flagg i Sverige. Detta innebär att 15 % av kommunens grundskolor och förskolor är med i Grön Flagg. En möjlig orsak till att andelen registrerade har minskat över tid är att Håll Sverige Rent tar ut en läsårslicens för deltagande i Grön Flagg.

³ Benämningen av indikatorn har ändrats för att vara mer korrekt och bättre spegla statistikverktyget Avfall webb.

⁴ Tex. förpackningar och returpapper, elavfall, batterier, grovavfall insamlat ämnat för materialåtervinning (till exempel metall, gips, planglas och kommunplast). Även matfett till återvinning inkluderas samt till exempel metall och plast som separerats från restavfall vid förbehandlingsanläggning till restavfall.

16. Andel kommunala storkök som är miljödiplomerade

Andelen miljödiplomerade kommunala storkök ligger på 82 % jämfört med förra årets 93 %. Minskningen beror på att ytterligare en förskola har catering på grund av för få barn. Det gör att de inte kan vara KRAV-certifierade. En skola är dessutom stängd för renovering. Alla kommunala förskolor, skolor och vård- och omsorgsboenden utom tre (två förskolor och ett vård- och omsorgsboende) är diplomerade i form av KRAV-certifiering.

17. Andel boende i Danderyd där riktvärden för buller från väg- och spårtrafik överskrids

Dygnsvärdet för buller, den så kallade ekvivalentnivån, visar att 20,9 % av de boende i kommunen år 2023 bodde i ett område där riktvärdet 55 dBA (Leq) vid fasad, överskreds. Detta är en förbättring med 11,4% jämfört med år 2019 då föregående bullerkartläggning genomfördes. Här är den dominerande bullerkällan statliga vägar.